

Останнім часом проблематика мовленнєвого спілкування є однією з найбільш привабливих галузей дослідження. Актуальність даної теми пов'язана з тим, що мовленнєвому акту незгоди поки ще не присвячено спеціальних праць. Таким чином, дана тема не лише актуальна, але ще й має певний ступінь новизни.

Мовленнєва діяльність складається з сукупності мовленнєвих актів. У процесі мовленнєвого акту здійснюється передача мовленнєвого повідомлення від одного або декількох учасників спілкування іншому або іншим учасникам спілкування. Мовленнєвий акт є мінімальною реалізацією мовленнєвого спілкування і визначається як цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється відповідно до принципів та правил мовленнєвої поведінки, які існують у даному суспільстві. Найважливішими рисами мовленнєвого акту є навмисність (інтенціональність), цілеспрямованість, конвенційність. Оскільки мовленнєвий акт - це дія, то при його аналізі використовуються ті ж категорії, які необхідні для характеристики та оцінки будь-якої дії: суб'єкт, мета, спосіб, інструмент, засіб, результат, умови, успішність і т.п.

Мовленнєвий акт незгоди в певній ситуації залежно від способу і форми вираження може належати до будь-якого з таких класів:

- 1) репрезентативи – висловлювання, спрямовані на те, щоб зафіксувати відповідальність мовця за повідомлення, за істинність судження;
- 2) директиви, чия іллокутивна спрямованість полягає в прагненні мовця домогтися того, щоб слухач щось вчинив;
- 3) комісиви – іллокутивні акти, спрямовані на те, щоб змусити вже не на слухача, а мовця здійснити певну майбутню дію або дотримуватися певної лінії поведінки;
- 4) експресиви – іллокутивна мета яких – висловити психологічний стан, що задається умовою ширості відносно стану речей;
- 5) декларативи – це мовленнєві акти, результатом яких є здійснення справ, представлених в їх пропозиційному зміст.

Мовленнєвий акт незгоди об'єднує всі види негативної реакції: спростування, заперечення, осуд, висловлення невдоволення, несхвалення. При комплексному дослідженні мовленнєвого акту незгоди до уваги беруться наступні фактори:

- 1) комунікативна мета, яка полягає в тому, щоб висловити відсутність згоди стосовно дії або висловлювання співрозмовника; при цьому висловлювання, як правило, постає як повідомлення інформації або як оцінка інформації співрозмовника;
- 2) концепція мовця, який при мовленнєвому акті незгоди висловлює певну точку зору, перебуваючи при цьому на протилежних зі співрозмовником позиціях стосовно одного й того ж питання;
- 3) концепція співрозмовника (як правило, у мовленнєвих актах незгоди співрозмовник провокує певну негативну реакцію мовця);
- 4) зміст подій (основа мовленнєвого акту незгоди складає інформування співрозмовника про негативне ставлення мовця до його дії або думки);
- 5) фактор комунікативного минулого (йдеться про репліки-реакції незгоди – такі, як *I am not sure; No, I don't think; Nonsense!; No way!* та ін.);
- 6) фактор комунікативного майбутнього, який передбачає як не обов'язкову відповідну репліку, так і відсутність відповіді взагалі;
- 7) мовне втілення (кожен підтип мовленнєвих актів незгоди має в мові певне втілення).

З позицій сучасної теорії комунікації мовленнєвий акт незгоди – це реактивний акт, що відображає позицію мовця, протилежну позиції співрозмовника, являє собою інформативне або оцінне висловлювання з різними емоційними відтінками (осуд, несхвалення та ін.) і має певне втілення у мовленні. При комунікативному аналізі мовленнєвого акту незгоди обов'язково важливо враховувати деякі прагматичні фактори, до яких належать вік і стать співрозмовників, їх соціальне становище, ментальна характеристика і, звичайно ж, їх світогляд і світобачення.

Існують прямі і непрямі засоби вираження незгоди. До прямих засобів можна віднести граматичне і лексичне заперечення, а до непрямих засобів – лексичні одиниці оціночної семантики, висловлення співчуття, емоційно-експресивні слова, вирази сумніви і деякі певні кліше, властиві мовленнєвим актам незгоди. Англіїці значно рідше вживають прямі мовленнєві акти, ніж непрямі, особливо тоді, коли треба проявити стриманість, ввічливість, приховати непоказність мовленнєвої дії, дати натяк, показати іронію, використати мовленнєві маніпуляції.

Мовленнєвий акт незгоди в контексті комунікації виражається за допомогою граматичних засобів. Граматичні засоби вираження незгоди - це об'єднані в речення моделі та структури, за допомогою яких мовець у процесі комунікації висловлює свою незгоду щодо якої-небудь ситуації спілкування. Перш за все, прикладом таких структур можуть бути такі поширені граматичні форми: *do not; do not agree with; can not; is not, would not, should not*.

До лексичних засобів вираження незгоди можна віднести такі лексичні одиниці і моделі: *Nonsense!; Rubbish!; You are crazy; Are you a fool?; You must be joking!; I see things rather differently myself; hardly; impossible; sorry but*.

Отже, мовленнєвий акт незгоди є складним явищем, що виражає негативне ставлення до дії або висловлювання співрозмовника і має певний набір засобів вираження, використання яких у конкретній ситуації залежить від особливостей мовленнєвої ситуації.